

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozhodl samosoudcem Mgr. Zdeňkem Macháčkem ve věci

žalobce:

X, narozen X

bytem X

zastoupen advokátkou JUDr. Bc. Marcelou Lafek

sídlem Národní 416/37, Praha 1

proti

žalovanému:

**Ministerstvo vnitra, Komise pro rozhodování ve věcech
pobytu cizinců**

sídlem nám. Hrdinů 1634/3, Praha 4

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 6. 2025, č. j. MV-77064-4/SO-2025

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra, Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců, ze dne 5. 6. 2025, č. j. MV-77064-4/SO-2025, se zrušuje a věc se vrací k dalšímu řízení žalovanému.

- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 13 140 Kč ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokátky JUDr. Bc. Marcely Lafek.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobou podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhá zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „správní orgán I. stupně“), ze dne 24. 3. 2025, č. j. OAM-1478-62/PP-2021. Tímto prvostupňovým rozhodnutím bylo podle § 87e odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), rozhodnuto o zamítnutí žádosti žalobce o vydání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie a žalobci byla stanovena povinnost k vycestování z území do 35 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.
2. Žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že žalobce podal dne 25. 1. 2021 žádost o vydání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU, neboť ve Vietnamu žil a v ČR nadále žije ve společné domácnosti se svými syny X a X, kteří jsou státními občany ČR. Jejich soužití v Chrástavě bylo potvrzeno provedenou pobytovou kontrolou. Žalobce se považoval za rodinného příslušníka občana EU ve smyslu § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců. Žalovaný zrekapituloval dosavadní průběh řízení s tím, že jeho předchozí pro žalobce negativní rozhodnutí ve věci bylo zrušeno rozsudkem zdejšího soudu a kasační stížnost byla následně zamítnuta Nejvyšším správním soudem. V průběhu řízení žalobce vycestoval do Vietnamu, kde doposud žije. K jeho situaci byl proveden výslech jak samotného žalobce, tak obou jeho synů.
3. Žalovaný konstatoval, že žalobce na území ČR pobýval od roku 2004, nejprve na základě dlouhodobého pobytu za účelem podnikání, později za účelem soužití rodiny. Následná žádost o dlouhodobý pobyt za účelem podnikání byla zamítnuta proto, že žalobce neplnil účel předchozího pobytového oprávnění, když po úmrtí své manželky v roce 2017 tuto skutečnost správnímu orgánu oznámil až v roce 2019, ač jeho pobytové oprávnění bylo na pobyt manželky navázáno. Dle žalovaného žalobce nesplňuje podmínky § 15a odst. 1 zákona o pobytu cizinců. Žalobce byl opakovaně vyzván k doložení skutečností prokazujících existenci vztahu založeného na úzkých a stálých osobních vazbách navázaných v téže domácnosti v rámci společného domácího života, který přesahuje rámec pouhého dočasného a účelového soužití. Žádný dokument svědčící o jeho závislosti na synech či vnučce však podle žalovaného nepředložil. Z pěti pobytových kontrol vyplynulo, že v době po podání žádosti žalobce v určitém období se syny skutečně bydlel, avšak od srpna 2022 pobývá ve Vietnamu a společnou domácnost se syny již nesdílí. Výsledky žalobce i jeho synů současně ukázaly, že žalobce je zdravotně soběstačný, obstarává si svou domácnost sám, žije z úspor a úroků, případně z peněz zasílaných syny, a do budoucna zamýšlí opět podnikat, cestovat a případně pomáhat s péčí o vnučku.
4. Ačkoli dle žalovaného žalobce se syny bezprostředně před podáním žádosti společnou domácnost sdílel, neprokázal existenci takových úzkých a stálých rodinných vazeb založených na faktické závislosti, které by naplňovaly zákonný pojem rodinného příslušníka. Žalovaný zdůraznil nutnost eurokonformního výkladu § 15a zákona o pobytu cizinců, a to i ve vztahu ke státním občanům ČR. Zabýval se vztahem vnitrostátní úpravy k

čl. 2 odst. 2 a čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES a uzavřel, že z unijní úpravy ani z judikatury Soudního dvora EU nelze dovodit automatické právo rodiče zletilého občana Evropské unie na pobytové oprávnění. Za rozhodující považoval existenci specifických okolností spočívajících zejména v závislosti rodinného příslušníka na občanu EU. Taková závislost však podle žalovaného v projednávané věci zjištěna nebyla. Samotná rodinná pospolitost, pravidelný kontakt se syny ani snaha nebýt osamělý podle žalovaného nepostačují k naplnění podmínek ustanovení § 15a zákona o pobytu cizinců.

5. Dle žalovaného žalobce neprokázal takové okolnosti, které by svědčily o nepřiměřeném zásahu do soukromého a rodinného života. Nejde o situaci, kdy by rozhodnutí vedlo k rozdělení rodiny žijící společně na území nebo k nutnosti, aby rodina žalobce opustila ČR. Synové žalobce jsou dospělí a samostatní, starší syn má vlastní rodinu, o vnučku je postaráno a žalobce může se svými blízkými udržovat kontakt na dálku, případně je navštěvovat na základě krátkodobého víza. Ani čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podle žalovaného státu neukládá povinnost umožnit rodině realizovat společný život právě na území ČR. Byly splněny podmínky pro zamítnutí žádosti, jelikož žalobce není rodinným příslušníkem občana EU ve smyslu § 15a zákona o pobytu cizinců.

II. Žaloba

6. Žalobce v podané žalobě namítl, že napadené rozhodnutí je nezákonné. Považuje se za rodinného příslušníka občana EU ve smyslu § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců. Před vstupem na území žil ve Vietnamu ve společné domácnosti se svým synem, nyní občanem ČR, a společnou domácnost s ním sdílel i posléze na území ČR. Ustanovení § 15a odst. 2 písm. a) bod 1 zákona o pobytu cizinců je třeba vykládat nediskriminačně ve prospěch rodinných příslušníků občanů EU. V průběhu řízení se synovi žalobce narodilo dítě, s nímž žalobce rovněž sdílí společnou domácnost. Nejvyšší správní soud v rozsudku v žalobcově věci zdůraznil potřebu vykládat § 15a zákona o pobytu cizinců eurokonformně, se zřetelem k cíli zachování jednoty rodiny v širším slova smyslu. Správní orgán I. stupně žalobci v průběhu řízení opakovaně odmítal vyznačit oprávněnost pobytu podle § 87y zákona o pobytu cizinců, a to i přes jeho osobní žádosti a následnou stížnost. Žalobce tedy v důsledku obavy, že jeho pobyt bude považován za neoprávněný, z území ČR vycestoval. Po pozdějším uznání nároku na osvědčení podle § 87y zákona o pobytu cizinců se žalobce pokoušel získat vstupní vízum a dále i dlouhodobé a turistické vízum, avšak bez úspěchu. V zemi původu tak nepobývá dobrovolně, nýbrž v důsledku postupu českých orgánů, které mu znemožňují návrat do ČR. Žalobce nemá reálnou možnost úspěšně žádat o jiný pobytový titul.
7. Žalovaný sám připustil, že bezprostředně před podáním žádosti sdílel žalobce se svými syny společnou domácnost. Jestliže následně dovodil, že společná domácnost již neexistuje, opíral se o stav, který nastal až v důsledku žalobcova nuceného odjezdu do Vietnamu, jenž byl vyvolán nezákonným postupem správních orgánů. Společná domácnost fakticky nadále trvá, neboť žalobce je svými syny finančně podporován, rodina je v pravidelném kontaktu, navštěvuje se a vzájemně si pomáhá. Rozhodné zákonné ustanovení navíc požaduje vedení společné domácnosti před podáním žádosti, nikoli po celou dobu řízení. Žalobce dále nesouhlasí, že je v jeho případě třeba prokazovat závislost na výživě nebo celodenní péči. Pokud by byl osobou závislou na výživě nebo jiné nutné péči, spadal by do kategorie dle § 15a odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců, zatímco jeho žádost byla podána podle § 15a

odst. 2 písm. a) bodu 1. téhož zákona, ve znění účinném do 1. 8. 2021. Při výkladu přijatém žalovaným by ustanovení § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců bylo ve vztahu k potomkům a předkům občanů Evropské unie prakticky obsoletní, neboť by u nich bylo vždy současně vyžadováno splnění podmínek podle § 15a odst. 1 písm. d) téhož zákona.

8. Legislativní proces přijetí směrnice 2004/38/ES nemá na žalobcovu věc rozhodný dopad. Čl. 3 odst. 2 této směrnice vymezuje tři samostatné kategorie osob, jimž má být usnadněn vstup a pobyt, a to osoby vyživované, členy domácnosti a osoby vyžadující osobní péči z vážných zdravotních důvodů. Podle žalobce jde o alternativní, nikoli kumulativní podmínky. S odkazem na rozsudek Soudního dvora ve věci C-22/21 žalobce dovozoval, že členský stát nemůže do definice těchto osob vnášet další kritéria, která směrnice neobsahuje. Tvrdil proto, že postačuje, že prokázal své postavení člena domácnosti občana EU, s nímž jej pojí úzké a stabilní osobní vazby vzniklé v rámci dlouhodobého společného domácího života. Za rozporný s obsahem spisu a částí napadeného rozhodnutí označil žalobce závěr, že neprokázal osobní vazby panující v době před podáním žádosti. Napadené rozhodnutí představuje nepřiměřený zásah do žalobcova soukromého a rodinného života. Zamítnutí žádosti znamená faktickou nemožnost žít se syny a podílet se na životě vnoučat. To nelze nahradit občasnými návštěvami. Žalobce pobývá v ČR od roku 2004, má zde zázemí, je zde také pochována jeho manželka.

III. Vyjádření žalovaného

9. V písemném vyjádření k žalobě žalovaný odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí, které v podstatném rozsahu zopakoval. Uvedl, že žalobce ani přes opakované výzvy neprokázal splnění podmínek § 15a zákona o pobytu cizinců, zejména existenci vztahu závislosti na svých synech či vnučce. Z provedeného dokazování vyplynulo, že žalobce je zdravý, soběstačný, stará se o svou domácnost, žije z úspor a případné podpory synů, a v případě návratu do ČR zamýšlí podnikat a cestovat. Žalovaný poukázal na výsledky pobytových kontrol, výslechů žalobce a jeho synů, z nichž podle jeho názoru neplyne existence takových úzkých a stálých osobních vazeb, které by naplňovaly zákonné znaky rodinného příslušníka občana EU, a to přesto, že při podání žádosti byl žalobce členem domácnosti občanů ČR. Nebyla však splněna podmínka závislosti na výživě. Podle eurokonformního výkladu § 15a zákona o pobytu cizinců nelze dovodit automatický nárok rodiče zletilých občanů ČR na pobytové oprávnění. Takový závěr neplyne ani z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2023, č. j. 3 Azs 271/2022-26. Z unijní úpravy i judikatury Soudního dvora EU vyplývá požadavek specifických okolností spočívajících v závislosti rodinného příslušníka na občanu EU.
10. K námitkám týkajícím se pobytové situace žalobce a jeho odjezdu do Vietnamu žalovaný uvedl, že do této situace se žalobce dostal především v důsledku neplnění účelu předchozího pobytového oprávnění. Žalobci byl následně uznán nárok na osvědčení podle § 87y zákona o pobytu cizinců a žalobce měl možnost žádat i o další pobytová oprávnění, avšak neprokázal dostatečnou intenzitu rodinných vazeb nebo konkrétní účel pobytu. Žalovaný neshledal ani nepřiměřený zásah do soukromého a rodinného života žalobce. Žalobce může udržovat rodinné vazby se svými syny i nadále, a to prostřednictvím návštěv a komunikace na dálku, přičemž nejde o situaci, kdy by rozhodnutí vedlo k rozdělení rodiny žijící společně na území nebo k nucenému odchodu celé rodiny do země původu.

IV. Zjištění ze správního spisu

11. Z obsahu předloženého správního spisu soud zjistil, že dne 25. 1. 2021 podal žalobce žádost o vydání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU, kde uvedl účel pobytu „sloučení se synem – občanem CZE“. V žádosti pak označil své dva shora jmenované syny. K žádosti žalobce mj. přiložil čestné prohlášení syna X o sdílení společné domácnosti s žalobcem a tehdy očekávaném narození žalobcova vnoučete. Po výzvě k předložení dokladu prokazujícího, že žalobce je rodinným příslušníkem občana EU, žalobce doložil rodný list syna X a potvrzení o vlastnictví nemovitosti ve Vietnamu. K žádosti správního orgánu I. stupně provedla policie ČR pobytovou kontrolu na adrese pobytu žalobce, jejímž výsledkem bylo potvrzení soužití žalobce, jeho dvou synů a manželky syna X v X.
12. Dne 16. 8. 2021 vydal správní orgán I. stupně první zamítavé rozhodnutí, které k odvolání žalobce žalovaný potvrdil rozhodnutím ze dne 30. 11. 2021. Správní orgány tehdy dospěly k závěru, že žalobce není rodinným příslušníkem občana EU ve smyslu § 15a zákona o pobytu cizinců. Okamžik existence společné domácnosti dle § 15a odst. 2 písm. a) bodu 1 zákona o pobytu cizinců byl dle nich vázán na dobu bezprostředně předcházející vstupu na území ČR, přičemž s ohledem na okamžiky nabytí českého občanství ze strany žalobcových synů nemohl žalobce žít před svým odchodem do ČR v r. 2004 ve společné domácnosti s občany EU (ČR). Tehdejší rozhodnutí žalovaného zrušil zdejší soud svým rozsudkem ze dne 3. 10. 2022, č. j. 59 A 1/2022-45. Kasační stížnost žalovaného pak zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 24. 3. 2023, č. j. 3 Azs 271/2022-26. Žalovaný následně zrušil také původní prvostupňové rozhodnutí.
13. V dalším řízení byl zejména proveden výslech žalobce i jeho dvou synů. Ze spisu je patrné, že žalobce se domáhal vydání osvědčení o oprávněnosti jeho pobytu na území dle § 87y zákona o pobytu cizinců. Správní orgán I. stupně akceptoval oprávněnost žalobcova pobytu v ČR na základě výše zmíněných rozhodnutí správních soudů, což zástupkyni žalobce sdělil přípisem ze dne 22. 6. 2023, jímž žalobce vyzval aby se k vyznačení oprávnění dostavil. Byly také provedeny další pobytové kontroly, při nichž žalobce nebyl zastížen a jeho synové uváděli, že je ve Vietnamu a čeká na vyřízení pobytového oprávnění. Také žalobce v rámci svého výslechu uvedl, že do Vietnamu odcestoval, protože neměl dokumenty. Žalobce byl vyzván k předložení dokladu prokazujícího, že je rodinným příslušníkem občana EU ve smyslu § 15a zákona o pobytu cizinců. Dne 24. 3. 2025 vydal správní orgán I. stupně shora označené zamítavé rozhodnutí, v jehož odůvodnění ve shodě s výše popsáním rozhodnutím žalovaného uzavřel, že žalobce není rodinným příslušníkem občana EU ve smyslu § 15a zákona o pobytu cizinců.

V. Posouzení věci krajským soudem

14. Napadené rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející soud přezkoumal v řízení dle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), v rozsahu a v mezích uplatněných žalobních bodů dle § 75 odst. 2 s. ř. s. s tím, že přitom vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu v souladu s § 75 odst. 1 s. ř. s.
15. Podle § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců, ve znění účinném do 1. 8. 2021, za rodinného příslušníka občana Evropské unie se považuje též cizinec, který prokáže, že je příbuzným občana Evropské unie neuvedeným v odstavci 1, pokud ve státě, jehož je

občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen pobyt, žil před vstupem na území s občanem Evropské unie ve společné domácnosti.

16. Uvedené ustanovení je v řešené věci relevantní v označeném znění, neboť žalobce podal žádost o povolení přechodného pobytu dne 25. 1. 2021 (srov. bod 1. přechodných ustanovení části první novely zákona o pobytu cizinců č. 274/2021 Sb.).
17. Podle § 15a odst. 3 zákona o pobytu cizinců v označeném znění, se ustanovení tohoto zákona týkající se rodinného příslušníka občana Evropské unie použijí i na cizince, který je rodinným příslušníkem státního občana České republiky.
18. V daném případě (znovu) spočívá těžiště sporu mezi účastníky v otázce výkladu § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců, ve znění účinném do 1. 8. 2021. Žalobce trvá na tom, že je rodinným příslušníkem dle uvedeného ustanovení, zatímco žalovaný jej za rodinného příslušníka v uvedeném smyslu nepovažuje. Poté, co zdejší soud i Nejvyšší správní soud označily výklad tohoto ustanovení, jak jej ve svých původních rozhodnutích představily správní orgány obou stupňů, za nezákonný, přinesly správní orgány argumentaci posunutou, nicméně vedoucí ke stejnému závěru jako v předchozí fázi.
19. Jak již správní soudy v této věci konstatovaly, z ustanovení § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců, jakož i z čl. 3 odst. 2 písm. a) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, plyne, že účelem těchto ustanovení je zachování funkčních rodinných celků, které existovaly v zemi původu a má jim být umožněno přetrvat i na území EU. Nejvyšší správní soud v předcházejícím rozsudku ze dne 24. 3. 2023, č. j. 3 Azs 271/2022-26, zejména vysvětlil, že z rozhodnutí vnitrostátního zákonodárce (srov. § 15a odst. 3 zákona o pobytu cizinců v relevantním znění) dopadá úprava § 15a odst. 2 zákona o pobytu cizinců i na statické případy jako ten nyní řešený. Žalobce totiž v době bezprostředně před podáním žádosti o přechodný pobyt nežil se svými syny v zahraničí ani se nestěhoval do ČR, ale již s nimi v ČR pobýval na základě jiného pobytového titulu.
20. Nyní žalovaný uvádí, pokud se soud pokusí jeho postoj shrnout, že žalobce a jeho synové sice jsou ve vztahu rodič – dítě, nicméně všichni jsou soběstační. Neexistuje tedy žalovaným vyzdvihovaný vztah závislosti, který je nezbytný k tomu, aby mohl být žalobce považován za rodinného příslušníka dle § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců, resp. čl. 3 odst. 2 zmíněné směrnice. Soud náhled žalovaného nesdílí a považuje jej mj. za přinejmenším významně napjatý s již v této věci vydaným rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2023, č. j. 3 Azs 271/2022-26. Ten se k věci nepochybně vyslovoval v mezích tehdy žalovaným podané kasační stížnosti v situaci, kdy těžiště argumentace žalovaného nebylo zcela shodné jako nyní, nicméně se vyjádřil k obsahu relevantní právní úpravy, popsal její smysl a účel, lidskoprávní přesah i náhled Soudního dvora EU. Nelze proto s pomyslnými klapkami na očích konstatovat, že Nejvyšší správní soud pouze uvedl, že relevantní právní úprava dopadá i na jím popsané statické situace.
21. Nejvyšší správní soud v označeném rozsudku, který byl posléze zveřejněn ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 4480/2023, mj. uvedl: „*Pokud český zákonodárce zrovnoprávnil kategorie osob podle § 15a odst. 1 a 2 ZPC a zároveň rozhodl, že se tato právní úprava použije rovněž na statické občany ČR a jejich rodinné příslušníky, musí § 15a odst. 2 písm. a) bod 1 ZPC stejnou logikou dopadat i na rodinné příslušníky občanů ČR, kteří s ním žijí ve společné domácnosti na území ČR. ... V opačném případě by totiž byli rodinní*

příslušníci občanů ČR, kteří spolu žijí ve společné domácnosti na území ČR, nekoncepčně vyčlenění z dosahu uvedených ustanovení. Praktickým důsledkem by bylo jejich znevýhodnění oproti v zásadě srovnatelným situacím občanů ČR, kteří v jiné zemi založili rodinný život ve společné domácnosti s příslušníkem třetí země a nyní se vrací na území ČR. Pro takový přístup není žádný rozumný důvod. Naopak by se jednalo o výklad, který je v rozporu se smyslem a cílem, který dotčená právní úprava sleduje. ... je rovněž třeba podtrhnout cíl čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES, který česká právní úprava transponuje a přebírá v § 15a odst. 2 ZPC. Tímto cílem je zachování jednoty rodiny v širším slova smyslu (bod 6 odůvodnění směrnice). Osoby ve smyslu tohoto ustanovení jsou totiž k občanství EU vázány úzkými a stabilními rodinnými vztahy z důvodu specifických faktických okolností, jako je ekonomická závislost, skutečnost, že jsou členy domácnosti nebo vážné zdravotní důvody, což odůvodňuje jejich zvýhodnění při získávání pobytových oprávnění na území členského státu. Tento cíl právní úpravy je výslovně vyjádřen v úvodním bodě 6 směrnice 2004/38/ES a opakovaně jej zdůrazňuje i judikatura Soudního dvora (např. již citovaný rozsudek velkého senátu ve věci Rahman a další, bod 32, rozsudek velkého senátu ze dne 26. 3. 2019, SM, C-129/18, bod 60, nebo rozsudek ze dne 15. 9. 2022, SRS, C-22/21, bod 24).

Tento cíl a účel právní úpravy není ze své podstaty nijak omezen jen na přeshraniční migraci v rámci EU. Úzké a stabilní rodinné vztahy z důvodu specifických faktických okolností (finanční, zdravotní či emocionální závislost) mohou stejně tak vznikat a existovat v čistě statických situacích. S ohledem na požadavek souladného výkladu je proto nutné vztáhnout tento cíl úpravy plně také na výklad ustanovení ZPC v případech, v nichž se jedná o cizince, jenž je rodinným příslušníkem občana ČR. Výklad § 15a ZPC proto musí i v případě rodinných příslušníků občanů ČR reflektovat smysl a cíl právní úpravy, jímž je zachování rodinných vazeb v širokém slova smyslu. Z judikatury Soudního dvora navíc plyne, že u osob žijících ve společné domácnosti ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES (jenž odpovídá právě § 15a odst. 2 písm. a) bodu 1 ZPC aplikovanému v nyní projednávané věci) se jedná o závislost emocionální. Soudní dvůr konkrétně v rozsudku ve věci SRS konstatoval, že výraz „rodinný příslušník, který s občanem EU sdílí společnou domácnost“ „označuje [takovou] osobu, kterou s tímto občanem [EU] pojí vztah závislosti založený na úzkých a stálých osobních vazbách navázaných v téže domácnosti v rámci společného domácího života, jenž přesahuje rámec pouhého dočasného soužití, určeného čistě účelovými důvody“. Při posuzování existence stabilní osobní vazby mezi občanem EU a jeho příbuzným je přitom nutné zohlednit mj. dobu trvání společného domácího života, a to nezávisle na okamžiku, kdy byl získán status občana EU (rozsudek ve věci SRS, bod 29).

Pokud takto významné rodinné vazby mezi občanem ČR a jeho rodinným příslušníkem existují, není rozhodné, zda byly navázány na území jiného státu, či až na území ČR. Pro rozlišování mezi těmito dvěma situacemi není žádný rozumný důvod. V obou případech se může jednat o vztah závislosti založený na úzkých a stálých osobních vazbách, který je třeba v souladu s účelem sledovaným dotčenou právní úpravou zachovat. Pokud proto § 15a odst. 2 písm. a) bod 1 ZPC ve spojení s § 15a odst. 3 ZPC chrání rodinný život vedený s občanem ČR v zahraničí, musí stejnou logikou chránit i rodinný život vedený v rámci společné domácnosti na území ČR (a to ať už rodinný život navázaný až na území ČR, tak i rodinný život, v jehož vedení příbuzní pokračují i poté, co jeden z nich nabyl státní občanství ČR). ... Mezi občanem ČR a jeho příbuzným nicméně musí skutečně existovat „vztah závislosti založený na úzkých a stálých osobních vazbách navázaných v téže domácnosti v rámci společného domácího života, jenž přesahuje rámec pouhého dočasného soužití, určeného čistě účelovými důvody“ (rozsudek Soudního dvora ve věci SRS). Pokud jde o časové hledisko, tedy k jakému okamžiku musí takový stav existovat, z logiky věci a s ohledem na účel právní úpravy (zachování existujících rodinných vazeb) je zřejmé, že

rozhodující je doba bezprostředně předcházející podání žádosti o přechodný pobyt. Samotný okamžik získání statusu občanství EU (ČR) přitom není pro toto posouzení určující (rozsudek ve věci SRS, bod 29). Důkazní břemeno ohledně existence takového stavu závislosti nicméně nese obecně žadatel (srov. výslovně § 15a odst. 2 ZPC). ... Rozhodující je existence vztahu závislosti založeného na úzkých a stálých osobních vazbách panujících v době bezprostředně předcházející před podáním žádosti o přechodný pobyt.“

22. Na základě uvedeného soud konstatuje, že žalovaný se sice odkazuje např. na proces přípravy směrnice 2004/38/ES, popřípadě na související judikaturu Soudního dvora EU, na niž odkazoval i Nejvyšší správní soud ve výše citovaném textu, výsledný text směrnice či ustanovení § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců však žalovaný vykládá v rozporu s jeho výše naznačeným účelem a smyslem. Judikaturu Soudního dvora EU a zejména přímo v této věci vydaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2023, č. j. 3 Azs 271/2022-26, žalovaný nečte komplexně. Pojmu závislosti, o němž hovoří Nejvyšší správní soud i Soudní dvůr EU, dává žalovaný jiný obsah než zmíněné orgány.
23. Výše citovaný text ustanovení § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců v relevantním znění je po stránce jazykové jasný. V návaznosti na něj lze uvést, že žalovaný nepochybně, že žalobce je příbuzným občana EU, nepochybně ani, že žalobce je takovým příbuzným, který není uveden v § 15a odst. 1 zmíněného zákona. Podstata problému spočívá ve výkladu pojmu „žít ve společné domácnosti“. Otázka časového a místního aspektu soužití ve společné domácnosti ve smyslu řešeného ustanovení – tedy kdy a kde musí k takovému soužití dojít – byla zodpovězena již v předchozí fázi soudního přezkumu, jak to vyplývá z citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu. Nyní žalovaný zpochybňuje, zda se vůbec v případě žalobce o soužití ve společné domácnosti jedná, resp. přímo uvádí, že nejedná. Nutno podotknout, že přesvědčivosti argumentační pozice žalovaného nepřidává již to, že zmíněné otázky nastoluje v představeném pořadí. Lze se tázat, proč v předchozí fázi správní orgány, a v důsledku toho také správní soudy, podrobně řešily onen časový a místní aspekt soužití ve společné domácnosti, jestliže žalovaný nyní přichází s tím, že se v této věci o soužití ve společné domácnosti ve smyslu § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců vůbec nejedná.
24. Důvod, pro nějž se dle žalovaného o soužití ve společné domácnosti nemůže jednat, je ten, že žalobce je, stejně jako jeho synové, soběstačný, není tedy mezi nimi vztah závislosti. Zde však žalovaný nesprávně interpretuje pojem závislosti, která je mezi členy domácnosti vyžadována, přestože jeho obsah s odkazem na judikaturu Soudního dvora EU vysvětlil již Nejvyšší správní soud ve shora citovaném rozsudku vydaném v této věci. Žalovaný si tuto závislost vysvětluje v podstatě jako závislost na výživě či nutné péči, tedy situaci, kdy si jedna osoba bez pomoci jiné nedokáže sama zajistit prostředky na svou obživu či se jinak nedokáže o sebe postarat např. z důvodu věku, zdravotního stavu apod. Jak příhodně poukázal žalobce, takovou situaci ve vztahu rodič – dítě již podchycuje § 15a odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců v relevantním znění. V konečném důsledku tedy vede výklad žalovaného k vyprázdnění ustanovení § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců, což je dokladem nesprávnosti takové interpretace.
25. Opravdové (nikoli účelové) soužití ve společné domácnosti skutečně doprovází závislost, avšak jde o závislost jiného charakteru. Členové domácnosti do jisté míry sdílí svou životní cestu a mají vzájemně vytvořeny vztahy. Jde tedy o závislost emocionální, jak uvedl Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku. To, že se členové domácnosti často vzájemně podporují

i materiálně, vyvěrá z jejich emocionálních vazeb. Není k tomu třeba, aby jeden z členů domácnosti byl nesoběstačný. Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku přímo poukázal na výklad Soudního dvora EU, dle něž rodinný příslušník, který s občanem EU sdílí společnou domácnost je osoba, kterou s tímto občanem pojí vztah závislosti založený na úzkých a stálých osobních vazbách navázaných v téže domácnosti v rámci společného domácího života, jenž přesahuje rámec pouhého dočasného soužití, určovaného čistě účelovými důvody.

26. Výklad žalovaného se od uvedeného zjevně odchyluje. Pokud žalovaný uvádí, že jsou-li synové žalobce občany EU (ČR), nemá jejich otec bez dalšího právo na zisk pobytového oprávnění, soud s ním souhlasí. Pokud však jako další okolnost přistupuje vzájemné soužití ve společné domácnosti jemuž jsou vlastní opravdové emocionální vazby, je situace jiná, a to s ohledem na § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců v relevantním znění. Na soužití ve společné domácnosti, resp. vztah závislosti mezi členy domácnosti je přitom nutno nahlížet shora popsanou optikou. Nejvyšší správní soud v předchozím rozsudku také vysvětlil, že z časového hlediska je rozhodující, zda toto soužití ve společné domácnosti existovalo v době bezprostředně předcházející před podáním žádosti o přechodný pobyt, přičemž mohlo být realizováno i v ČR.
27. Pokud žalovaný vyzdvihoval, že žalobce v průběhu řízení odcestoval do Vietnamu, čímž se v podstatě oslabily jeho vazby na syny či vnučku, soud opakuje, že Nejvyšší správní soud zřetelně uvedl, že rozhodující je soužití v době bezprostředně předcházející podání žádosti. Nadto obsah správního spisu podporuje tvrzení žalobce, že správní orgán I. stupně byl ochoten žalobci vyznačit osvědčení o oprávnění pobývat na území ČR (§ 87y zákona o pobytu cizinců) teprve po rozhodnutí správních soudů, pročez žalobce v ČR v předchozím období nedisponoval dokladem prokazujícím oprávnění k pobytu. Žalobcem navržené dokazování k této otázce ani jiné dokazování soud neprováděl, neboť toho pro vypořádání žaloby nebylo třeba. Navíc je délka řízení do značné míry zapříčiněna rušením rozhodnutí správních orgánů obou stupňů pro jejich nezákonnost. To je další důvod, proč není namístě přičítat žalobci k tíži, že v průběhu řízení vycestoval do Vietnamu. Žalovaným zmiňované okolnosti ztráty předchozího povolení k dlouhodobému pobytu (žalobci zemřela manželka, na niž byl pobytově navázán, což opomněl ohlásit), nejsou relevantní pro posouzení, zda je žalobce rodinným příslušníkem občana EU (ČR) ve smyslu § 15a zákona o pobytu cizinců.
28. Soud shrnuje, že rozhodnutí žalovaného je nezákonné, neboť žalovaný chybně vyložil a aplikoval ustanovení § 15a odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o pobytu cizinců v relevantním znění. Na soužití ve společné domácnosti totiž kladl vyšší nároky, než jaké vyvěrají ze zákona o pobytu cizinců, resp. směrnice. Emocionální závislost je totiž v běžných případech opravdového (nikoli účelového) soužití členů rodiny ve společné domácnosti pravidelně dána. Vyžadování vyšší kvality soužití členů rodiny jde mimo rámec eurokonformního výkladu zákona o pobytu cizinců. V dalším řízení nezbyvá, než posoudit případ žalobce výše soudem nastíněnou optikou. K tomu soud poznamenává, že sám žalovaný již konstatoval, že „*při podání žádosti byl účastník řízení členem domácnosti státních příslušníků České republiky*“. Tomu ostatně nasvědčují vzájemně korespondující podklady obsažené ve spise (čestné prohlášení syna žalobce, záznam z pobytové kontroly prováděné opakovaně v červnu 2021, doklady, dle nichž sám žalobce na předmětné adrese v Chrástavě platil v letech 2020 a 2021 místní poplatky za odpad, výpověď žalobce, dle níž on sám financoval koupi domu v Chrástavě, kde s rodinou žil a kde nyní jeho rodina stále žije).

29. Vzhledem k uvedenému není třeba se podrobněji zabývat zkoumáním přiměřenosti dopadů rozhodnutí žalovaného do soukromého a rodinného života žalobce ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Samotný zákon o pobytu cizinců v § 87b ani § 15a nezakotvuje podmínku zkoumání přiměřenosti při udělování přechodného pobytu. Eventuální udělení pobytového oprávnění na základě čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který je aplikovatelný i v této věci, by pak představovalo až krajní řešení v situaci, kdy by žalobce nedosáhl na pobytové oprávnění na základě správného výkladu a aplikace zákona o pobytu cizinců. K zákonné a bezvadné aplikaci relevantních ustanovení zákona o pobytu cizinců však ve věci žalobce nedošlo, což je důvodem zrušení napadeného rozhodnutí.

VI. Závěr a náklady řízení

30. S ohledem na shora uvedené závěry shledal soud podanou žalobu důvodnou. Napadené rozhodnutí tedy zrušil podle § 78 odst. 1 s. ř. s. pro nezákonnost a věc vrátil podle § 78 odst. 4 s. ř. s. žalovanému k dalšímu řízení. Učinil tak bez jednání v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s., když žalovaný s takovým postupem výslovně souhlasil a žalobce se k výzvě soudu ve stanovené lhůtě nevyjádřil. V dalším řízení bude žalovaný vysloveným právním názorem soudu vázán dle § 78 odst. 5 s. ř. s.
31. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první s. ř. s., podle kterého účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V souzeném případě byl žalobce úspěšný, proto mu soud proti žalovanému přiznal právo na náhradu nákladů řízení.
32. Ty byly tvořeny zaplaceným soudním poplatkem za žalobu dle příslušné položky sazebníku soudních poplatků ve výši 3 000 Kč, odměnou právní zástupkyně za 2 úkony právní služby v celkové výši 9 240 Kč [2 úkony právní služby po 4 620 Kč dle § 7 bodu 5, § 9 odst. 5, § 11 odst. 1 písm. a), d), vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu], paušální náhradou hotových výdajů ve výši 900 Kč (2 x 450 Kč za 2 úkony právní služby dle § 13 advokátního tarifu). Osvědčení o registraci advokáta k DPH nebylo předloženo. Celkem tak náhrada nákladů řízení činí 13 140 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Liberec 4. května 2026

Mgr. Zdeněk Macháček
samosoudce